

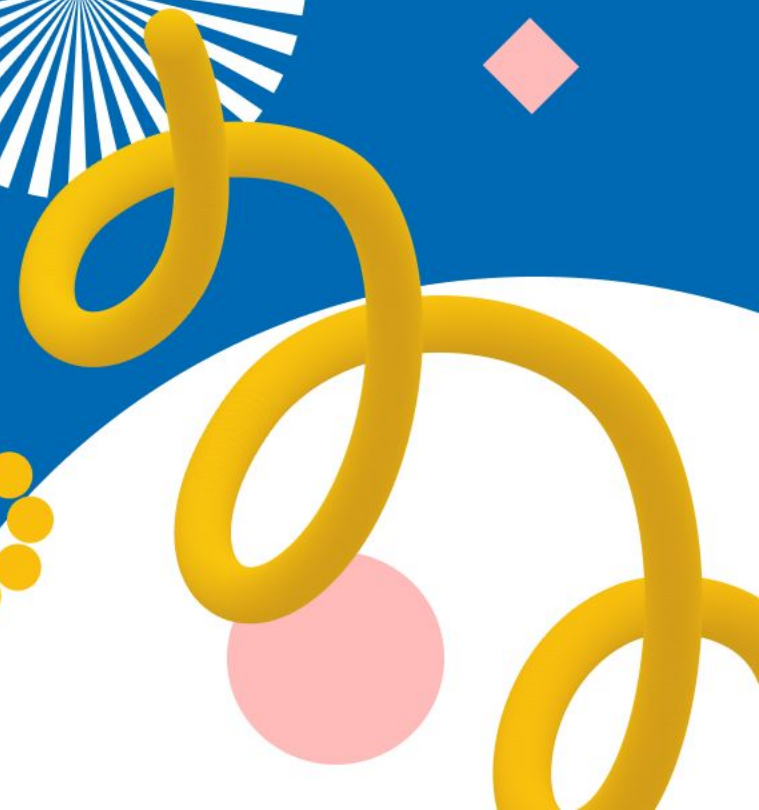
МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

КОМАНДА
ПІДТРИМКИ
РЕФОРМ МОН

О.ОСВІТОРІЯ

Національний та міжнародний контекст трансформації шкільної освіти в Україні. Концептуальні засади реформи «Нова українська школа»

Лілія Гриневич
Проректор Харківського національного
університету імені В.Н.Каразіна
Міністр освіти і науки України (2016-2019 рр.)

Деокуповане
с. Гонтарівка
Старосалтівської громади
(Харківщина)

Світлана Попова,
вчителька математики з
Бородянки

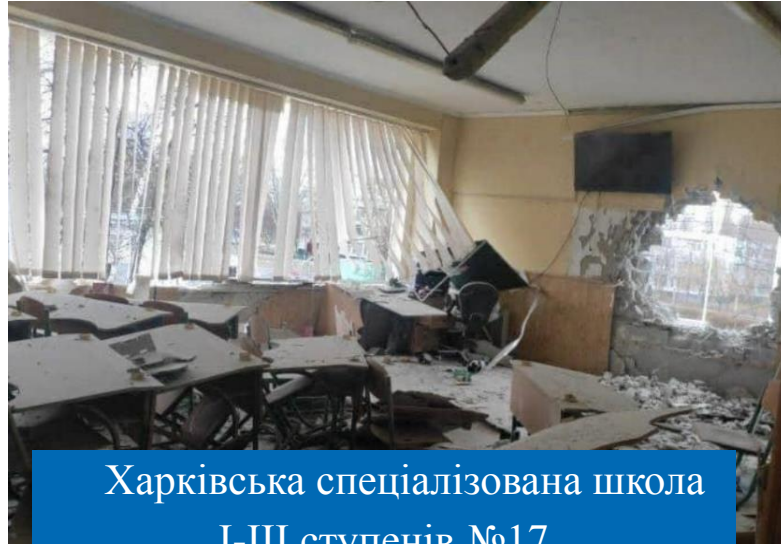

Діти в бомбосховищі
музичного ліцею ім.
Столярського, Одеса

Зруйновані та пошкоджені окупантами школи

Середня школа №21, Чернігів

Харківська спеціалізована школа
I-III ступенів №17

Богданівська загальноосвітня школа

Ізюмська вечірня (змінна)
школа №1

Ліцей №25, Житомир

Васильківський професійний ліцей

7-9 класи

Наслідки війни на шкільну систему освіти України

- **Руйнування освітньої інфраструктури**

3428 закладів – пошкоджено, **365** – зруйновано повністю. Серед них більше **1600** шкіл – пошкоджено та понад **200** шкіл – зруйновано. (Міністерство освіти і науки України)

- **Негативний вплив на психоемоційний стан учасників освітнього процесу**

- **Демографічні (вимушена міграція та рекордне падіння народжуваності в Україні)**

До шкіл в країнах ЄС інтегровано **831 431 українських дітей**.

Кількість народжень за пів року 2023 р. була **на 28% нижчою**, ніж за той же період у довоєнному 2021 р.

- **Четвертий рік дистанційного/змішаного навчання**

- **Недостатній рівень фінансування**

- **Навчальні втрати і поглиблення навчальних розривів**

Зміни в емоційному та інтелектуальному стані дітей

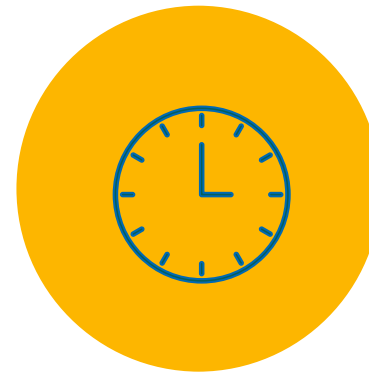
57%

Байдужість до
навчання, зниження
мотивації

55%

Погіршення пам'яті
та концентрації уваги

53%

Швидка
втомлюваність
під час занять

Дослідження GoGlobal «Реальність освітян у воєнних умовах. Який слід залишає війна на психоемоційному стані вчителів та дітей з прикордонних та прифронтових громад» (жовтень 2023)

Як вчителі оцінюють власний психоемоційний стан

Понад 87%

Потребують більше часу
на відновлення сил

82%

Вчителі стали
більш тривожними

Менше 40%

Відчувають емоційну
стабільність

Дослідження GoGlobal «Реальність освітян у воєнних умовах. Який слід залишає війна на психоемоційному стані вчителів та дітей з прикордонних та прифронтових громад» (жовтень 2023)

Навчальні втрати (Learning Loss)

Навчальні втрати стосуються **конкретної або загальної втрати знань і навичок, регресу в академічному процесі**, найчастіше через тривалі прогалини або перерви в навчанні учнів.

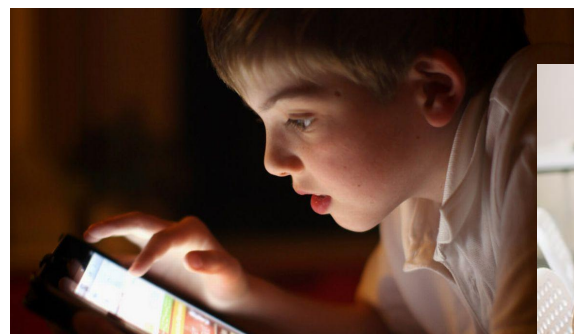
Діти зазнають навчальних втрат, коли **не мають доступу до регулярного навчального процесу**.

Це може статися через різні фактори, такі як закриття школи, довготривалі пропуски занять, порушення традиційного навчального середовища тощо.

Навчальні розриви (Learning Gap)

Навчальні розриви стосуються відносної успішності **окремих груп учнів**, тобто невідповідності між тим, що учень фактично засвоїв, і тим, що він мав би засвоїти в певному віці або на певному рівні навчання. Вони можуть виникати через різні фактори, такі як **соціальний статус, демографія, здоров'я, особистий досвід, нерівності у можливостях та доступу до ресурсів** тощо.

PISA-2018

Не досягли базового рівня

Україна	ОЕСР
36%	23,9%

25,9%	22%
-------	-----

26,4%	21%
-------	-----

PISA-2022

Не досягли базового рівня

Україна	ОЕСР
42%	31%

41%	26%
-----	-----

34%	24%
-----	-----

Національний звіт PISA-2018, PISA-2022
(Український центр оцінювання якості освіти)

Навчальні розриви

Розриви між підлітками з різних типів місцевості

PISA-2018

більше 2 років навчання

максимальний розрив успішності між учнями, які навчаються у великих містах, і учнями, які навчаються в селах

PISA-2022

майже 5 років навчання

максимальний розрив успішності між учнями, які навчаються у великих містах, і учнями, які навчаються в селах

Національний звіт PISA-2018, PISA-2022 (Український центр оцінювання якості освіти)

Підходи для надолуження навчальних втрат і розривів

● **Діагностика навчальних втрат**

- Використання цифрових ресурсів (ВШО)
- Створення мап потреб учнів
- Посилення взаємодії та співпраці вчителів

● **Організація курсів цільової підготовки вчителів**

● **Надання додаткових годин для індивідуальних та групових консультацій**

● **Розроблення і застосування якісного освітнього контенту**

Наприклад, гейміфіковані цифрові освітні ресурси з ключових навчальних тем і тем, що потребують надолуження

● **Створення платформ для репетиторства та/або тьюторингу**

Спираючись на ключові компетентності ОЕСР, проєкт ОЕСР «Освіта 2030» визначив три категорії компетентностей «Трансформаційні компетентності»:

- Створення нових цілей
- Подолання напруги і дилем
- Прийняття відповідальності

Настав час добре подумати і запитати себе про те, що означає бути людиною, і підтримати учнів у розвитку типів ставлення та цінностей, які притаманні людині (OECD, 2019), щоб вони могли знайти сенс життя за допомогою власного морального компасу.

При цьому учням потрібно буде не поспішати з єдиною відповіддю, з рішенням «або-або», а скоріше примирити напруженість, дилеми та компроміси, наприклад:

- між рівністю та свободою,
- автономією та солідарністю,
- ефективністю та демократичними процесами,
- екологією та економічною логікою,
- різноманітністю та універсальністю...

НУШ

7-9 класи

Людські навички, які важко автоматизувати стають все більш важливими в цифровому світі

Емпатія

«Win-win» співпраця

Організаційна обізнаність

Самомотивація та добробут

Упевненість у собі

Вміння справлятися з

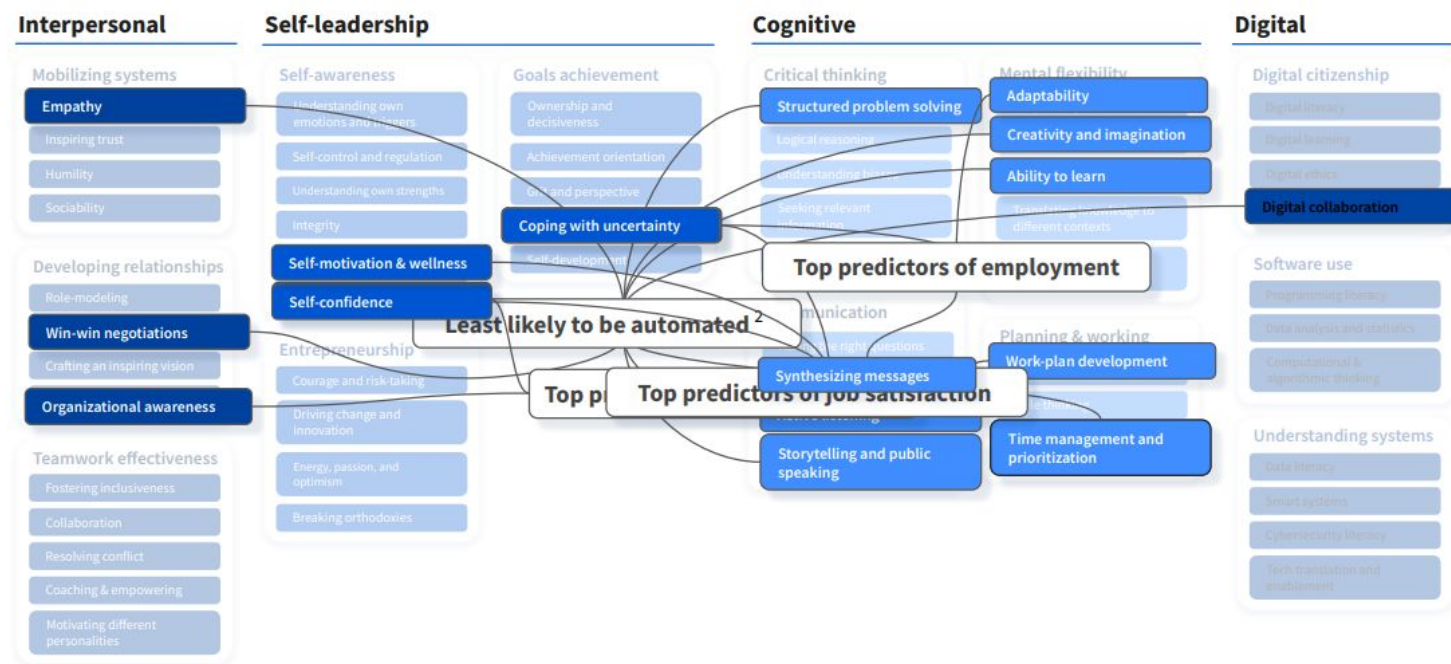
невизначеністю

Адаптивність

Креативність

Здатність вчитися

....

Цінності та ставлення як частина навчальної програми

Цінності та ставлення можуть стати частиною навчальної програми, що впроваджується в школах, і, відповідно, відображати бажаний характер майбутніх громадян, а також суспільства, яке вони формуватимуть. Для цього необхідно **«чітко визнати важливість цінностей як частини цілісної освіти»** та **«цілеспрямовано формувати набір цінностей – як частини більш широких компетентностей – щоб направляти і надавати підтримку учням в орієнтуванні у невизначеному майбутньому»**

OECD (2021), Embedding Values and Attitudes in Curriculum: Shaping a Better Future

Випускник Нової української школи

ОСОБИСТІТЬ

Цілісна особистість, усебічно розвинена, здатна до критичного мислення

ПАТРІОТ

Патріот з активною позицією, який діє згідно з морально-етичними принципами і здатний приймати відповідальні рішення, поважає гідність і права людини

ІННОВАТОР

Інноватор, здатний змінювати навколишній світ, розвивати економіку за принципами сталого розвитку, конкурувати на ринку праці, вчитися впродовж життя

Формула Нової української школи

Структура Нової української школи

I. ПОЧАТКОВА ШКОЛА

II. БАЗОВА СЕРЕДНЯ ШКОЛА (ГІМНАЗІЯ)

III. ПРОФІЛЬНА СЕРЕДНЯ ШКОЛА

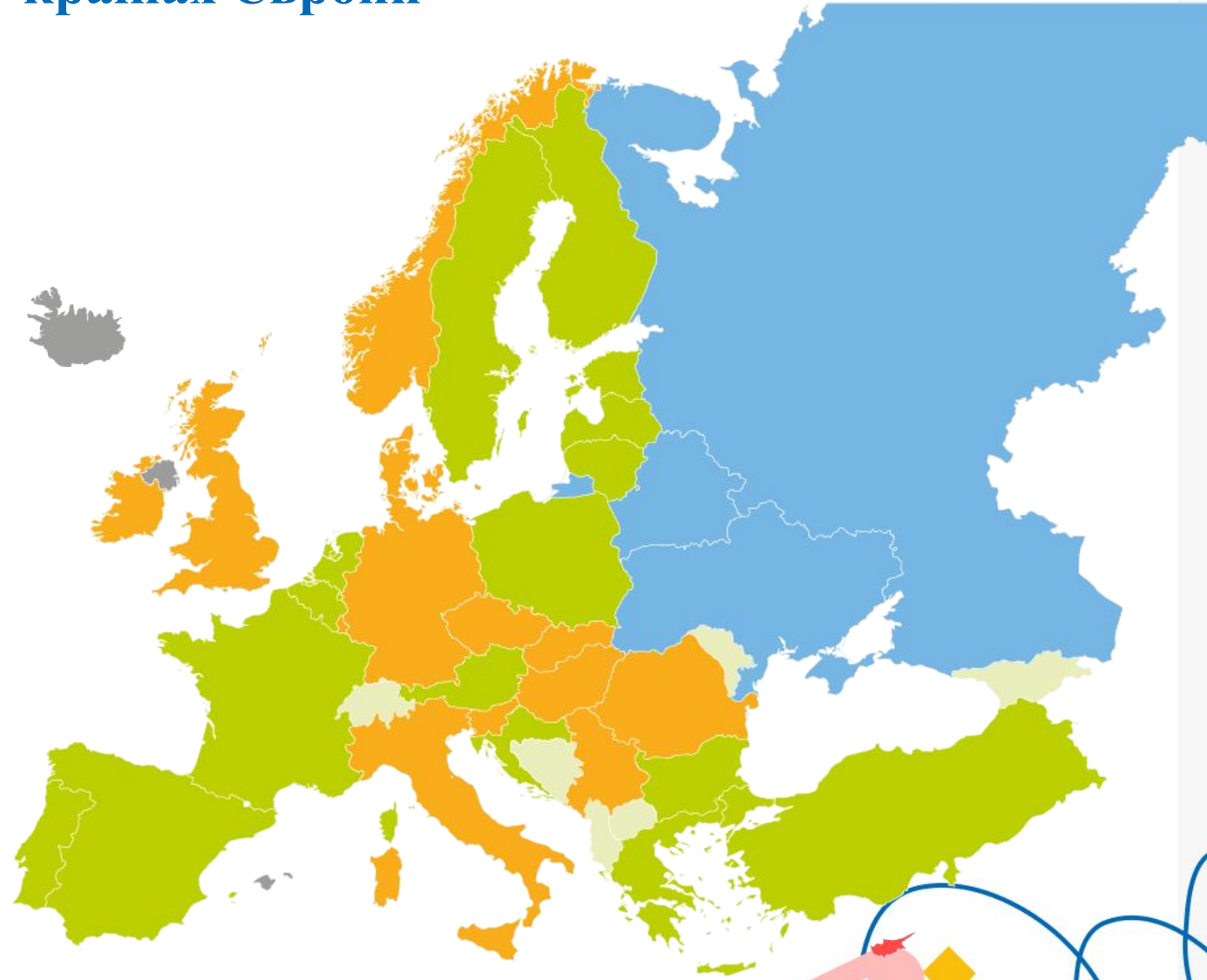
Академічного спрямування – академічний ліцей

Професійного спрямування – професійний ліцей

Тривалість повної середньої освіти у країнах Європи

РОКІВ	КРАЇНА
11	Білорусь, росія, Україна
12	Бельгія, Болгарія, Естонія, Греція, Іспанія, Франція, Хорватія, Латвія, Литва, Нідерланди, Австрія, Польща, Португалія, Фінляндія, Швеція, Ліхтенштейн, Туреччина
12,5	Кіпр
13	Чехія, Данія, Німеччина, Ірландія, Італія, Люксембург, Угорщина, Мальта, Румунія, Словенія, Словаччина, Великобританія, Чорногорія, Норвегія, Сербія
14	Півн. Ірландія, Ісландія

Сутність реформи «Нова українська школа»: перехід від навчання, базованого на передачі знань, до навчання, базованого на формуванні компетентностей

Компетентність – це сукупність **знань, навичок і ставлень**, які допомагають **застосовувати** цю комбінацію **в реальних життєвих ситуаціях**. (*European Commission, 2018*)

«Компетентність – це здатність активізувати та використовувати відповідні **цінності, ставлення, навички, знання та/або розуміння** для того, щоб належним чином та ефективно **реагувати на вимоги, виклики та можливості**, що виникають у конкретному контексті». (*Council of Europe, 2018*)

Поняття компетентності включає в себе більше, ніж просто набуття знань і навичок; воно передбачає залучення **знань, навичок, ставлень і цінностей** для **вирішення різноманітних завдань**. (*OECD, 2018*)

Компетентності в Новій українській школі

Гриневич Л.М.

(Закон «Про освіту», 2017 р.)

Вільне володіння державною мовою

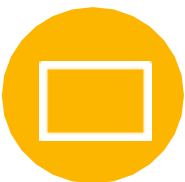
Здатність спілкуватись рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами

Математична компетентність

Компетентності в галузі природничих наук, техніки та технологій

Інформаційно-комунікаційна компетентність

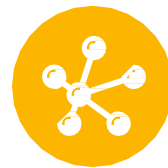
Екологічна компетентність

Інноваційність

Навчання впродовж життя

Громадянські та соціальні компетентності

Культурна компетентність

Підприємливість та фінансова грамотність

7-9 класи

Спільні для всіх компетентностей ключові вміння, прописані в Законі України «Про освіту»

читання
з розумінням

уміння висловлювати
власну думку усно і
письмово

критичне
та системне
мислення

здатність логічно
обґрунтовувати позицію

творчість

ініціативність

вміння конструктивно
керувати емоціями

оцінювати ризики

приймати рішення

розв'язувати
проблеми

здатність співпрацювати
з іншими людьми

НУШ

7-9 класи

ВІЗЕРУНОК З ТРИКУТНИКІВ: ЗАВДАННЯ 1 СМА150Q01

PISA 2022 [Calculator] [?] [Left Arrow] [Right Arrow]

Візерунок із трикутників
Завдання 1 / 3

Ознайомтеся з наведеною справа інформацією «Візерунок із трикутників». Виберіть відповідь на запитання та клікніть на неї.

Скільки відсотків синіх трикутників у перших чотирьох рядках Сашкового візерунка?

37,5 %
 50,0 %
 60,0 %
 62,5 %

ВІЗЕРУНОК ІЗ ТРИКУТНИКІВ

Сашко малює візерунок із червоних і синіх трикутників на зразок того, що зображений нижче.

На зображенні показано перші чотири рядки його візерунка.

1-й рядок
2-й рядок
3-й рядок
4-й рядок

Національний звіт PISA-2022

НУШ

7-9 класи

ВІЗЕРУНОК З ТРИКУТНИКІВ: ЗАВДАННЯ 2 СМА150Q02

PISA 2022

Візерунок із трикутників
Завдання 2 / 3

Ознайомтеся з наведеною справа інформацією «Візерунок із трикутників». Виберіть відповідь на запитання та клікніть на неї.

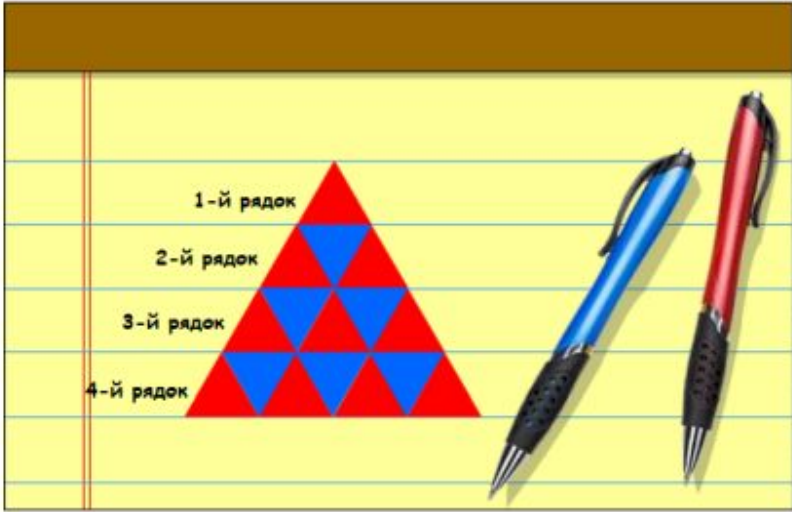
Якщо Сашко захоче домалювати п'ятий рядок, то скільки відсотків синіх трикутників буде в усіх п'яти рядках його візерунка?

40,0 %
 50,0 %
 60,0 %
 66,7 %

ВІЗЕРУНОК ІЗ ТРИКУТНИКІВ

Сашко малює візерунок із червоних і синіх трикутників на зразок того, що зображений нижче.

На зображенні показано перші чотири рядки його візерунка.

Національний звіт PISA-2022

НУШ

7-9 класи

Люди, які проживають в багатоквартирному будинку, вирішили викупити всю будівлю. Передбачається, що при купівлі кожен заплатить суму, пропорційну розміру його квартири. Наприклад, людина, яка проживає в квартирі, що займає п'яту частину площі всіх квартир, заплатить п'яту частину від загальної вартості будівлі.

ЗАВДАННЯ 2: ОПЛАТА ЗА ПЛОЩУ

M480Q02

У будинку три квартири. Найбільша, квартира № 1, має загальну площу 95 м^2 . Квартири № 2 та № 3 мають площі 85 м^2 та 70 м^2 відповідно. Вартість усієї будівлі становить 300 000 зедів.

Скільки має заплатити за своє житло власник квартири № 2? Наведіть розрахунки, щоб пояснити Вашу відповідь.

ОПЛАТА ЗА ПЛОЩУ: ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДІ НА ЗАВДАННЯ 2***ВІДПОВІДЬ ЗАРАХОВАНО ПОВНІСТЮ***

102 000 зедів, з наведеними розрахунками або без них, одиниці виміру вказувати необов'язково.

- Квартира 2: 102 000 зедів
- Кв.2 : $\frac{85}{250} \times 300000 = 102000$
- $\frac{300000}{250} = 1200$ зедів за кожний квадратний метр, отже, квартира №2 коштуватиме 102000 зедів

Завдання «Оплата за площу»

Очікувані результати навчання учнів з математики

- *«Вирізняє серед ситуацій із повсякденного життя ті, що розв'язуються математичними методами»*
- *«Будує математичну модель, використовуючи вирази, рівняння, нерівності, графіки та інші форми представлення моделі»*
- *«Представляє математичну інформацію в різних формах (числовій, графічній, табличній тощо), аналізує її, робить висновки»*

ChatGPT

Розвиток ключових компетентностей у школі має важливе значення з кількох причин.

1. Підготовка до життя в сучасному світі: Швидкі зміни в технологіях, економіці та соціумі вимагають від людей гнучкості та адаптивності. Ключові компетентності, такі як критичне мислення, комунікаційні навички та креативність, є важливими для успішного функціонування у сучасному світі. Вони допомагають учням адаптуватися до нових ситуацій та ефективно вирішувати проблеми.

2. Підготовка до ринку праці: Ринок праці постійно змінюється, і роботодавці все більше цінують не лише технічні навички, але й м'які, або ключові компетентності. Уміння спілкуватися, працювати в команді, приймати рішення та вирішувати конфлікти стають невід'ємною частиною успішної кар'єри.

3. Розвиток особистості: Навчання ключовим компетентностям сприяє розвитку особистості учнів. Вони допомагають розуміти себе та інших, розвивати емпатію та культуру спілкування, що є важливими аспектами соціального розвитку.

Компетентнісно орієнтований підхід в навчальному процесі акцентується на активному залученні учнів до власного навчання. Він передбачає не лише передачу інформації від вчителя до учня, але й створення ситуацій, в яких учні можуть застосовувати свої знання та навички для вирішення реальних проблем. Цей підхід сприяє розвитку активного навчання, самостійності та критичного мислення учнів, що є ключовими для їх подальшого успіху у навчанні та житті.

Активні методи навчання

- Дослідницьке навчання
- Проблемно-орієнтоване
- Проектне

5E – Engage, Explore, Explain, Elaborate, Evaluate

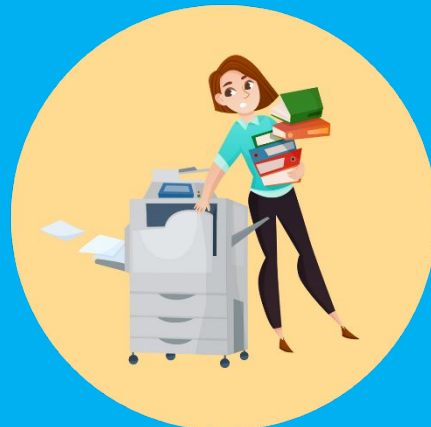

Автор рисунку Морзе Н.В.

НУШ

7-9 класи

Соціально-емоційні (м'які) навички

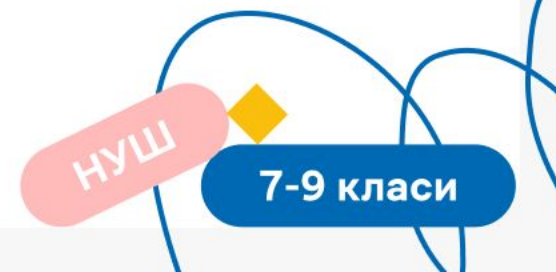

Критичне
і системне мислення,
вміння вчитися

Стійкість, яка
повертає рівновагу, і
гнучкість, яка
забезпечує адаптацію

Саморегуляція,
емпатія,
концентрація

Усвідомлення
взаємозалежності і
співпраця

Педагогіка партнерства

Цифрові технології –
обмін інформацією

Індивідуалізація навчання –
спільний інтерес

Суспільний договір між
батьками і вчителями,
зацікавленими організаціями

Довіра, поінформованість,
конструктивне обговорення,
корегування

НУШ

7-9 класи

Додана цінність Нової української школи

Компетентнісний підхід, який включає не тільки **знання**, а й **уміння** їх застосовувати для вирішення практичних завдань, а також **ставлення** на основі цінностей.

Оновлені академічні знання і уміння та соціально-емоційні, м'які навички разом мають бути повноцінними складовими освіти для щасливої та успішної самореалізації в сучасному непередбачуваному світі.

НУШ

7-9 класи

Перезавантаження реформи НУШ і нові підходи до організації шкільної освіти:

- Зміст освіти: оновлення стандартів освіти і програм
- Професійний розвиток і підтримка вчителя
- Наскрізна цифровізація освіти
- Безпека та інклюзивність освітнього середовища
- Оновлена мережа закладів освіти в контексті децентралізації з запровадженням академічних ліцеїв

Лілія Гриневич, 2024

НУШ

7-9 класи

Зміст освіти: оновлення стандартів освіти і програм

- Компетентнісний підхід (знання, уміння їх застосовувати і ставлення на основі цінностей), м'які навички
- Україноцентричність і глобальний контекст (історія, географія, література, мистецтво, мови)
- Посилення STEM-освіти (інноваційна компетентність)
- Захист України і громадянська компетентність
- Упровадження соціально-емоційного навчання (життєва стійкість, наскрізні уміння)

Лілія Гриневич, 2024

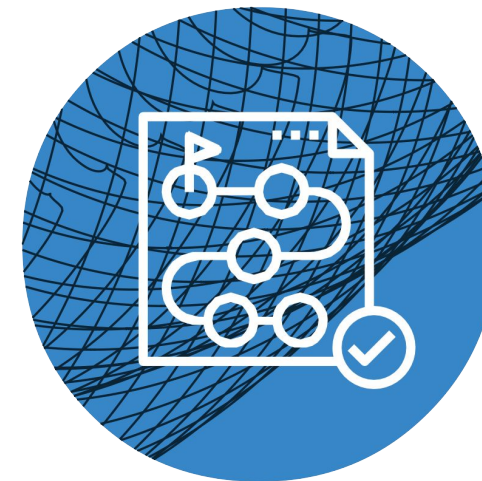
Нові повноваження закладів освіти

Побудова власної
освітньої програми

Власна система
формування
оцінювання

Вибір
навчально-
методичних
комплектів

МАТЕМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ. КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ

Ключові компетентності	Уміння	Ставлення
Навчання впродовж життя	<ul style="list-style-type: none">• організувати та планувати свою навчальну діяльність• моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності• доводити правильність чи помилковість суджень	<ul style="list-style-type: none">• усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і умінь• зацікавленість у пізнанні світу та розуміння важливості навчання впродовж життя• прагнення вдосконалювати результати людської діяльності
Громадянські та соціальні компетентності	<ul style="list-style-type: none">• висловлювати власну думку, слухати і чути інших осіб, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів• співпрацювати в команді для розв'язання проблеми	<ul style="list-style-type: none">• налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків• ощадливість і поміркованість• рівне ставлення до інших осіб та відповідальність за спільну справу

ПРИРОДНИЧА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ. КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПОТЕНЦІАЛ

Ключові компетентності

Інформаційно-комунікаційна компетентність

- знаходити, обробляти, зберігати інформацію природничого змісту
- використовувати та створювати цифровий контент природничого змісту
- досліджувати довкілля за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних технологій

Навчання впродовж життя

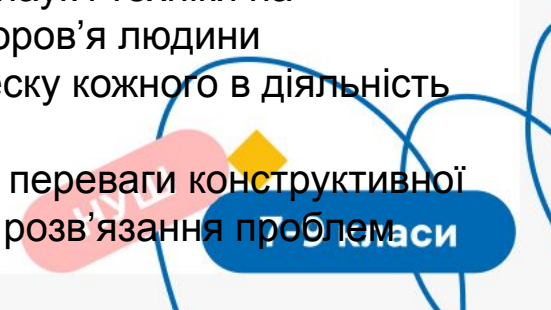
- визначати цілі навчальної діяльності, способи і засоби їх досягнення
- планувати та організовувати навчально-пізнавальну діяльність під час досліджень чи розв'язання проблем

Громадянські та соціальні компетентності

- поширювати важливу для суспільства інформацію природничого змісту
- брати участь у розв'язанні локальних проблем довкілля і залучати до цього громаду
- дотримуватися норм законодавства з охорони природи
- обстоювати власну позицію щодо прийняття рішень у справі збереження та охорони довкілля, брати участь у природоохоронних заходах

Ставлення

- критичне оцінювання інформації природничого змісту, здобутої з різних джерел
- дотримання авторського права, принципів академічної доброчесності та етичної взаємодії у віртуальному просторі
- усвідомлення значення самоосвіти для особистісного розвитку
- визнання існування різних думок і поглядів на проблеми, дотримання принципів демократії під час їх розв'язання
- оцінювання впливу досягнень природничих наук і техніки на добробут і здоров'я людини
- цінування внеску кожного в діяльність групи
- усвідомлення переваги конструктивної співпраці для розв'язання проблем

Професійний розвиток і підтримка вчителя, сучасна педагогічна освіта

- Оновлення освітніх програм підготовки педагогів (предметно-методична, цифрова, психологічна, інклюзивна, соціальна та емоційно-етична компетентності)
- Гнучкі якісні форми педагогічної освіти та підвищення кваліфікації
- Підвищення соціального статусу педагога і зміна системи оплати праці
- Психологічна підтримка

Лілія Гриневич, 2024

НУШ

7-9 класи

Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти»

Наказом Міністерства освіти і науки України від 29 серпня 2024 р. № 1225 затверджено професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти»

12

Професійні компетентності вчителя:

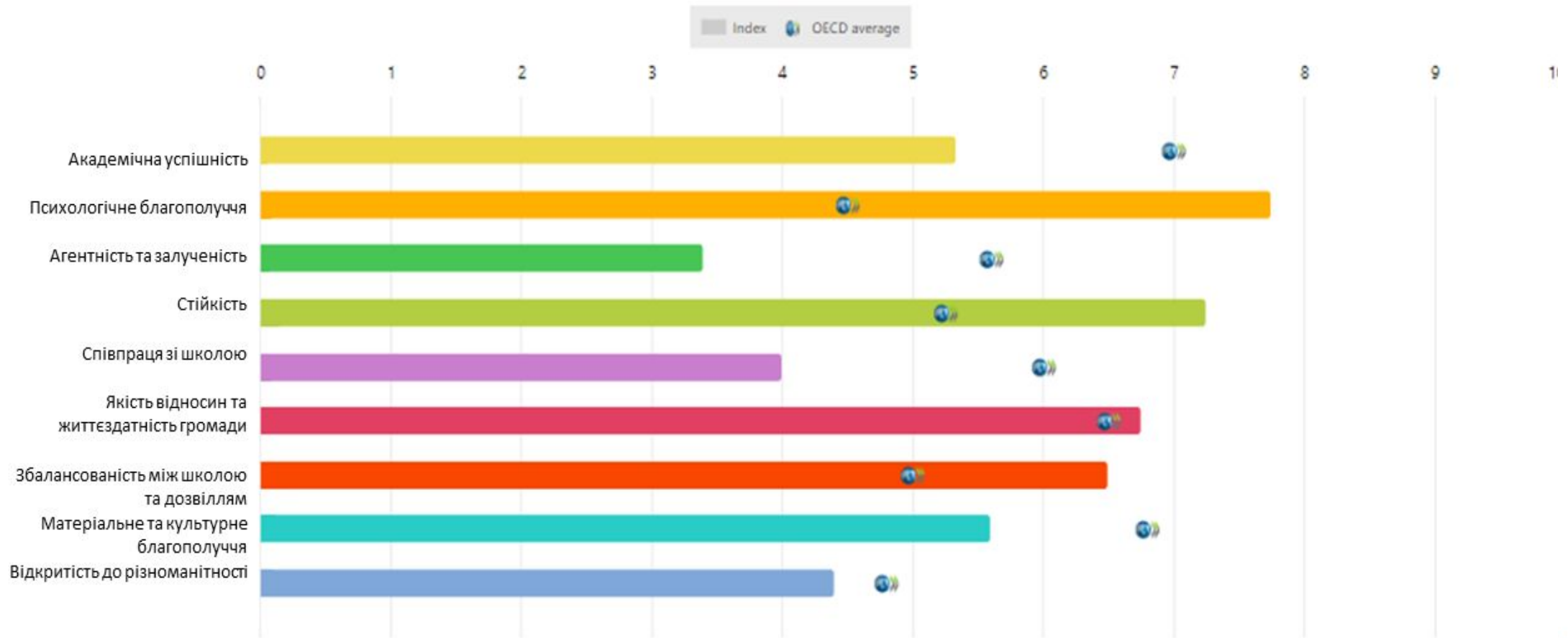
- Мовно-комунікативна
- Предметно-методична
- Інформаційно-цифрова
- Психологічна
- Емоційно-етична
- Педагогічне партнерство
- Інклюзивна
- Здоров'язбережувальна
- Прогностична
- Організаційна
- Оцінювально-аналітична
- Здатність до навчання впродовж життя

НУШ

7-9 класи

PISA-2022: Україна

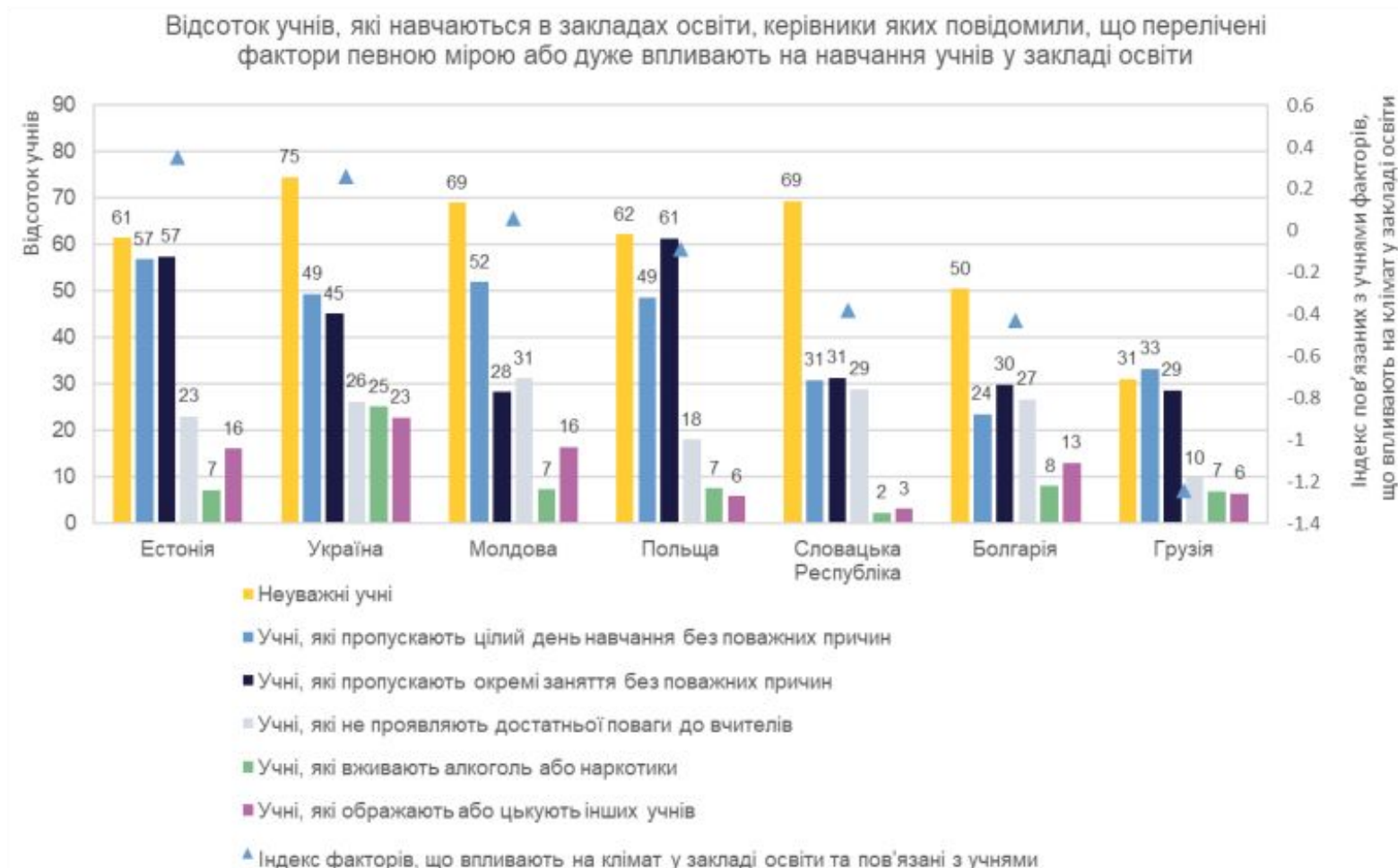
Які сильні сторони українських учнів та сфери, що потребують вдосконалення:

Source: OECD. PISA 2018 Database and PISA 2022 Database.

PISA-2022: Україна

Пропуски учнями окремих занять або цілого дня без поважних причин

49% – пропускали цілі дні навчання без поважних причин
45% – окремі заняття

Більше 20% тривало відсутніх учнів зазначили **нудьгу** як причину пропуску занять у школі

Національний звіт PISA-2022 (УЦОЯО)

Актуальні змістові компоненти підготовки майбутніх педагогів та підвищення кваліфікації чинних вчителів стосуються:

- методик компетентісно орієнтованого навчання,
- викладання інтегрованих курсів,
- розробки дизайну освітніх програм,
- технологій дистанційного і змішаного навчання,
- діагностики та надолуження навчальних втрат,
- розвитку соціально-емоційних навичок,
- підвищення мотивації учнів, та їх психологічної підтримки,
- створення розвивального безпечного середовища,
- підвищення рівня цифрових навичок

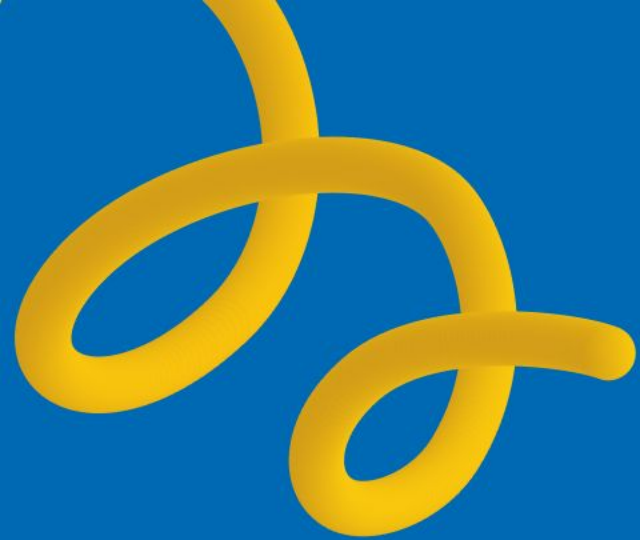
НУШ

7-9 класи

«У наших школах не повинно бути нещасливих дітей, душу яких гнітить думка, що вони ні на що не здібні. Успіх у навчанні – єдине джерело внутрішніх сил дитини, які породжують енергію для переборення труднощів, бажання вчитися»

Василь Сухомлинський

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!

